

HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA

Privind sentința judecătorească

nr.5 din 19.06.2006

Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2007, nr.1, pag.14

* * *

În scopul aplicării corecte și unitare de către instanțele judecătorești din țară a legislației penale și de procedură penală la întocmirea și adoptarea sentințelor, în baza lit. e) art.2 și lit. c) art.16 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Plenul Curții Supreme de Justiție, prin prezenta hotărâre,

EXPLICĂ

următoarele:

1. Hotărârea prin care cauza penală se soluționează în fond de prima instanță de judecată se numește *sentință*.

Instanțele judecătorești, la judecarea cauzelor penale în primă instanță, adoptă sentințe:

- de condamnare (art.389 Cod de procedură penală);
- de achitare (art.390 Cod de procedură penală);
- de încetare a procesului penal (art.332 și 391 Cod de procedură penală);
- de aplicare a unor măsuri de constrângere cu caracter medical (art.499 Cod de procedură penală);
- de respingere a cererii de revizuire a hotărârii irevocabile (art.462 alin.(4) CPP).

2. *Sentința* se adoptă în numele legii și *importanța acesteia ca act judiciar cere de la judecători o conștientizare deosebită*, pentru legalitatea și temeinicia ei.

Sentința trebuie să fie legală, întemeiată și motivată, bazându-se pe principiile generale ale efectuării justiției, asigurându-se:

- contradictorialitatea procesului;
- egalitatea cetățenilor în fața judecății și a legii, respectarea cinstei și demnității persoanei;
- cercetarea nemijlocită și publică a probelor;
- cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a probelor prezentate și administrate;
- respectarea cerințelor privind publicitatea;
- secretul deliberării judecătorilor.

3. Se atenționează instanțele asupra importanței respectării formei sentinței, care servește la dezvăluirea mai amplă a conținutului hotărârii luate de instanță. *Sentința* trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art.384-397 Cod de procedură penală. *Sentința* se expune în limba în care s-a efectuat judecarea cauzei, în expresii clare.

Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea. Se exclude expunerea evenimentelor ce nu se referă la cauza judecată, folosirea formulărilor inexacte, prescurtărilor și cuvintelor inadmisibile în documentele oficiale.

Declarațiile inculpaților, ale părților vătămate, ale părților civile, ale martorilor se expun de la persoana a treia. Completări, corectări, suprimări în *sentință* nu se permit.

Potrivit art.248 alin. (1) Cod de procedură penală, orice modificare făcută în cuprinsul *sentinței* este valabilă dacă aceasta este confirmată în scris, în cuprinsul sau la sfârșitul *sentinței*, de către judecător (completul de judecată). Locurile nescrise în cuprinsul *sentinței* urmează să fie barate, astfel încât să nu se poată face adăugări.

Corectarea erorilor materiale și înlăturarea unor omisiuni vădite la întocmirea sentinței se efectuează în strictă conformitate cu cerințele art.249 și 250 Cod de procedură penală.

Toate chestiunile se soluționează și se expun în sentință astfel ca să nu apară dificultăți la executare.

4. În fiecare cauză se pronunță o singură sentință, indiferent de numărul inculpaților, cu excepția cazului când cu unul din inculpați se încheie acord de recunoaștere a vinovăției.

Dacă cauza este judecată în privința mai multor inculpați, aceeași sentință poate fi: în privința unor inculpați - de condamnare, și de achitare sau de încetare a procesului penal - în privința altor inculpați.

La învinuirea inculpatului de săvârșirea mai multor infracțiuni (articole, alineate, litere) sentința poate fi de condamnare, de încetare a procesului penal pentru unele infracțiuni și de achitare pentru altele.

5. Sentința nu trebuie să conțină formulări care demonstrează sau pun la îndoială vinovăția altor persoane pentru săvârșirea infracțiunii.

Dacă unii participanți ai infracțiunii în temeiurile prevăzute de lege au fost eliberați de răspunderea penală, instanța, în cazul în care aceasta are importanță pentru stabilirea gradului participării inculpatului la săvârșirea infracțiunii, încadrarea juridică a ei sau a altor circumstanțe esențiale, poate face referire în sentință la participarea acestor persoane la infracțiune, cu indicarea temeiurilor de încetare a procesului în privința lor.

Dacă cauza în privința mai multor învinuiți este disjunctă într-o procedură separată, în sentință se indică despre săvârșirea infracțiunii de către inculpat împreună cu alte persoane, fără precizarea numelui și prenumelui lor.

Instanțele judecătorești vor ține cont de faptul că sentința de condamnare trebuie să se bazeze pe probe exacte, când toate versiunile au fost verificate, iar divergențele apărute au fost înlăturate și apreciate în modul corespunzător.

6. Vinovăția persoanei în săvârșirea faptei se consideră dovedită numai în cazul când instanța de judecată, călăuzindu-se de principiul prezumției nevinovăției, cercetînd nemijlocit toate probele prezentate, iar îndoielile, care nu pot fi înlăturate, fiind interpretate în favoarea inculpatului și în limita unei proceduri legale, a dat răspunsuri la toate chestiunile prevăzute în art.385 Cod de procedură penală.

7. Potrivit alin. (3) art.389 Cod de procedură penală, sentința de condamnare se adoptă:

- cu stabilirea pedepsei care urmează să fie executată;
- cu stabilirea pedepsei, cu liberarea de executarea pedepsei.
- fără stabilirea pedepsei, cu liberarea de răspundere penală sau de pedeapsă.

Sentința de condamnare se adoptă numai în condiția în care, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată incontestabil prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată (alin. (1) art.389 Cod de procedură penală).

Sentința de condamnare nu poate fi bazată pe presupuneri sau, în mod exclusiv ori în principal, pe declarațiile martorilor depuse în timpul urmăririi penale, citite și cercetate în instanța de judecată cu respectarea cerințelor art.371 Cod de procedură penală.

Dacă martorul care este eliberat, prin lege, de a face declarații în baza prevederilor art.90 alin. (11) Cod de procedură penală (rudele apropiate - copii, părinți, înfietori, înfiați, frați și surori, bunici, nepoți, precum și soțul, soția, logodnicul, logodnica bănuitului, învinuitului, inculpatului) nu a acceptat să facă declarații în ședința instanței, declarațiile făcute în cursul urmăririi penale nu pot fi citite în ședința de judecată, precum nu pot fi reproduse nici înregistrările audio sau video ale declarațiilor lui.

8. *Sentința de condamnare cu stabilirea pedepsei penale* care urmează să fie executată se adoptă numai în privința persoanei vinovate de săvârșirea infracțiunii în condițiile că, pentru infracțiunea săvârșită, ea urmează a fi pedepsită și lipsesc impedimentele pentru stabilirea pedepsei și executarea ei.

La adoptarea *sentinței de condamnare cu stabilirea pedepsei* care urmează să fie executată, instanța stabilește categoria pedepsei, mărimea ei, începutul calculării termenului executării

pedepsei, precum și categoria penitenciarului în care se execută pedeapsa cu închisoare în cazul condamnării la închisoare.

9. În conformitate cu pct. 2) alin. (3) art.389 Cod de procedură penală, sentința de condamnare cu stabilirea pedepsei și cu liberarea de executarea ei se adoptă dacă în ședința de judecată au fost constatate circumstanțele prevăzute de lege, și anume:

a) a intrat în vigoare actul de amnistie potrivit art.107 Cod penal;

b) cazurile prevăzute în art.89 alin. (2) Cod penal:

- condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei;

- liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen;

- înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă;

- liberarea de pedeapsă datorită schimbării situației;

- liberarea de la executarea pedepsei a persoanelor grav bolnave;

- amânarea executării pedepsei pentru femei gravide și femei care au copii în vîrstă de pînă

la 8 ani;

c) termenul ținerii persoanei în stare de arest în cauză, ținînd cont de regulile prevăzute la art.88 alin. (3) și (5) Cod penal și art.186 alin. (1) pct. 1), 2) și 3) Cod de procedură penală, absorbă pedeapsa numită de instanța de judecată.

10. Potrivit pct. 3) alin. (3) art.389 Cod de procedură penală, sentința de condamnare fără stabilirea pedepsei, cu liberarea de răspundere penală se adoptă:

a) dacă persoana care pentru prima oară a săvîrșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, după săvîrșirea infracțiunii:

- s-a autodenunțat de bunăvoie;

- a contribuit la descoperirea acesteia;

- a compensat valoarea daunei materiale cauzate sau, în alt mod, a reparat prejudiciul cauzat de infracțiune (alin. (1) art.57 Cod penal);

b) dacă la data judecării cauzei, datorită schimbării situației, se va stabili că persoana care pentru prima oară a săvîrșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă ori fapta săvîrșită nu mai prezintă pericol social (art.58 Cod penal);

c) liberarea de pedeapsă a minorilor (art.93 Cod penal) sau în cazul expirării termenului de prescripție a executării sentinței de condamnare (art.97 Cod penal).

11. La adoptarea sentinței de condamnare cu liberarea de pedeapsă sau, după caz, a sentinței de condamnare fără stabilirea pedepsei, instanța urmează să argumenteze în baza căror temeieri, prevăzute de Codul penal, a fost adoptată hotărîrea respectivă.

12. Procedura aplicării măsurilor de constrîngere cu caracter medical, inclusiv modalitatea de adoptare a sentinței în aceste cauze, sînt reglementate de art.488-503 Cod de procedură penală, iar explicațiile privind judecarea acestor cauze sînt expuse în Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.23 din 12 decembrie 2005 "Cu privire la respectarea legislației în cazurile despre aplicarea, schimbarea, prelungirea și revocarea măsurilor de constrîngere cu caracter medical".

13. Cazurile în care se adoptă sentința de achitare sînt enunțate la pct.1)-5) alin. (1) art.390 Cod de procedură penală.

Potrivit alin. (3) pct. 1) și 2) art.394 Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de achitare trebuie să cuprindă:

1) indicarea învinuirii (potrivit ordonanței de punere sub învinuire și rechizitoriului) pe bază căreia cauza în privința învinuitului a fost trimisă în judecată;

2) descrierea circumstanțelor cauzei constatate de instanța de judecată și enunțarea temeierilor pentru achitarea inculpatului, cu indicarea motivelor pentru care instanța respinge probele aduse în sprijinul acuzării. Nu se admite introducerea în sentința de achitare a unor formulări ce ar pune la îndoială nevinovăția celui achitat.

14. În cazul cînd se adoptă o sentință de achitare, instanța, potrivit alin. (2) art.387 Cod de procedură penală:

a) respinge acțiunea civilă dacă nu s-a constatat existența faptei infracționale incriminate sau fapta nu a fost săvârșită de inculpat;

b) nu se pronunță asupra acțiunii civile dacă inculpatul a fost achitat pentru că nu sînt întrunite elementele infracțiunii sau există una din cauzele care înlătură caracterul penal al faptei:

- legitima apărare;
- reținerea infractorului;
- starea de extremă necesitate;
- constrîngerea fizică sau psihică;
- riscul întemeiat (art.35 Cod penal).

15. După ce instanța de judecată a soluționat chestiunile prevăzute la art.385 - 388 Cod de procedură penală, se procedează la întocmirea sentinței, care constă din trei părți:

- partea introductivă;
- partea descriptivă;
- dispozitivul.

Sentința se întocmește în limba în care s-a desfășurat judecarea cauzei de către unul din judecătorii care au participat la adoptarea ei.

Potrivit alin. (3) art.16 Cod de procedură penală, în cazul în care procesul penal s-a desfășurat în limba acceptată de majoritatea persoanelor care au participat la proces, *sentința se întocmește în mod obligatoriu și în limba de stat.*

Sentința se semnează potrivit cerințelor alin. (3) art.392 Cod de procedură penală.

16. Partea introductivă a sentinței trebuie să corespundă cerințelor art.393 Cod de procedură penală și se începe cu indicația la aceea că sentința se pronunță în numele legii.

Data adoptării sentinței este ziua, luna și anul pronunțării ei.

În această parte a sentinței, mai trebuie să se indice:

- numărul dosarului, denumirea instanței de judecată care a adoptat sentința, numele și prenumele judecătorului sau, după caz, ale judecătorilor completului de judecată, ale grefierului, interpretului, traducătorului, procurorului, apărătorului;

- dacă ședința a fost publică sau închisă;

- datele privind identitatea inculpatului (inculpaților) prevăzute în art.358 alin. (1) CPP. În acest caz, datele privind numele, prenumele, patronimicul, ziua, luna, anul și locul nașterii, cetățenia și domiciliul trebuie să corespundă documentului ce atestă persoana inculpatului (buletinul de identitate, pașaportul, certificatul de naștere);

- legea penală (articolul, alineatul, punctul și litera) care prevede infracțiunea de săvârșirea căreia este învinuit inculpatul trimis în judecată, precum și cea în baza căreia s-a modificat învinuirea adusă inculpatului în ședința de judecată în conformitate cu art.326 Cod de procedură penală.

17. Se explică instanțelor că alte date referitoare la persoana inculpatului, care au importanță pentru cauza penală, pot fi datele care se iau în considerație la numirea pedepsei, la determinarea tipului penitenciarului în care urmează să se execute pedeapsa cu închisoare; la stabilirea genului recidivei (alin. (2) și (3) art.34 Cod penal); la încadrarea juridică a infracțiunii. Printre altele acestea pot fi datele privind:

- antecedentele penale nestinse;
- aplicarea amnistiei;
- starea de graviditate;
- gradul militar, titlul special și gradul de calificare;
- participarea la conflictul militar;
- eliberarea din instituțiile penitenciare înainte de termen;
- existența pedepsei neexecutate;

- aflarea la întreținerea inculpatului a persoanelor inapte de muncă,
- precum și acele prevăzute de art.358 Cod de procedură penală și alte date, care au importanță pentru soluționarea cauzei.

18. La expunerea datelor privind antecedentele penale nestinse, se indică:

- data condamnării;
- legea (articolul, alineatul, punctul, litera din Codul penal, redacția și anul acestuia) în baza căreia inculpatul anterior a fost condamnat;
- categoria și măsura de pedeapsă;
- datele privind executarea pedepsei, inclusiv în locurile de privațiune de libertate (închisoare);
- temeiul eliberării de pedeapsă.

Denumirea instituției de judecată care anterior l-a condamnat pe inculpat se indică numai în cazul dacă pedeapsa nu este executată și dacă pedeapsa poate fi stabilită pentru concurs de infracțiuni și/sau cumulul de sentințe.

Antecedentul penal stins se indică în partea introductivă a sentinței numai în cazul în care anterior față de inculpat s-a aplicat amnistia și această circumstanță are însemnătate pentru aplicarea repetată a amnistiei.

19. Una din condițiile adoptării unei sentințe legale este corespunderea părții descriptive a ei cu circumstanțele constatate în ședința de judecată. La întocmirea ei, instanța trebuie să îndeplinească cerințele art.394 Cod de procedură penală și să soluționeze toate chestiunile prevăzute în art.385 Cod de procedură penală, în aceeași consecutivitate.

Partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă:

- descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, indicându-se: locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii. Dacă infracțiunea a fost săvârșită de două sau mai multe persoane prin înțelegere prealabilă sau de un grup organizat, e necesar să fie expuse acțiunile concrete săvârșite de către fiecare inculpat;

- dacă infracțiunea săvârșită a atras după sine un prejudiciu material - specificările: cui i-a fost cauzat prejudiciul, valoarea lui, precum și partea restituită pînă la judecarea cauzei și cea a prejudiciului rămas nerestituit;

- probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată, argumentîndu-se motivele admiterii sau respingerii probelor: atât de învinuire, cît și de apărare. În orice caz, se supun analizei toate probele examinate în ședință, indiferent de faptul că sînt cuprinse în cauza penală sau au fost prezentate de către părți direct în ședință. La examinarea cauzei în privința mai multor inculpați sau cînd inculpatul este acuzat de săvârșirea mai multor infracțiuni, sentința trebuie să conțină analiza probelor privind fiecare capăt de învinuire și în privința fiecărui condamnat. Este necesar nu numai de a indica numele și prenumele părții vătămate și ale martorilor, prin depozițiile cărora, în opinia instanței, sînt confirmate unele sau alte circumstanțe de fapt, dar și de a expune esența acestor depoziții, de a argumenta de ce unele probe sînt admise, iar altele respinse;

- indicațiile asupra circumstanțelor atenuante (art.76 Cod penal) sau agravante (art.77 Cod penal);

- în cazul cînd o parte a acuzării este considerată neîntemeiată - temeiurile care confirmă aceasta;

- încadrarea juridică a faptei inculpatului, motivele pentru modificarea învinuirii;

- mențiunea referitor la recidivă;

- motivarea aplicării pedepsei complementare, inclusiv a celor prevăzute de art.62 alin.(3) și alin.(4) și art.63 alin. (3) Cod penal.

Recunoscîndu-I vinovat pe inculpat de comiterea infracțiunii după semnele ce urmează a fi apreciate (de exemplu: deosebită cruzime, vădită lipsă de respect, urmări grave, încălcarea esențială a drepturilor și altele), instanța este obligată ca, în *partea descriptivă* a sentinței, să precizeze circumstanțele ce au servit ca motiv de a concluziona prezența unuia sau mai multor astfel de indici de calificare.

20. Dacă inculpatul este învinuit de săvârșirea mai multor infracțiuni prevăzute de diferite articole ale Codului penal și învinuirea cu privire la săvârșirea unora dintre aceste infracțiuni nu s-a dovedit, instanța, în partea descriptivă a sentinței, indică motivele recunoașterii inculpatului vinovat de unele infracțiuni și achitării pentru altele, iar în dispozitivul sentinței se formulează

hotărîrea corespunzătoare despre recunoaşterea inculpatului vinovat în baza unor articole, achitarea sau încetarea procesului pentru infracţiunile prevăzute de alte articole.

În cazurile în care inculpatul este învinuit de comiterea mai multor infracţiuni calificate de un singur articol (alineat, literă) din Codul penal (de exemplu, mai multe episoade de pungăşie - art.192 Cod penal) şi învinuirea conform unora din ele nu s-a dovedit, dacă această situaţie nu impune schimbarea calificării faptei săvârşite, este suficient ca instanţa în partea descriptivă să indice numai motivele recunoaşterii învinuirii în această parte neîntemeiată.

21. Dacă infracţiunea comisă de inculpat incorect este calificată în baza mai multor articole ale Codului penal, instanţa doar în partea descriptivă a sentinţei trebuie să indice excluderea învinuirii incriminate greşit, indicînd motivele respective.

Modificarea învinuirii în sensul agravării ei e posibilă numai în cazurile şi modul prevăzut de art.326 Cod de procedură penală.

Dacă este necesară modificarea învinuirii inculpatului potrivit articolelor legii penale, care prevăd răspunderea penală pentru infracţiuni în cazul în care dosarele sînt intentate numai în baza plîngerii prealabile a victimei (art.276 Cod de procedură penală), instanţa, la prezenţa în cauză a plîngerii părţii vătămate sau a cererii ei orale în şedinţa judiciară despre tragerea inculpatului la răspundere penală, poate reîncadra juridic acţiunile inculpatului potrivit articolelor legii penale respective şi adoptă o sentinţă de condamnare.

În lipsa plîngerii părţii vătămate sau în cazul în care plîngerea a fost retrasă, în temeiurile art.332 Cod de procedură penală instanţa de judecată pronunţă o sentinţă de încetare a procesului penal în baza art.391 alin. (1) pct. 1) din acelaşi cod.

Dacă acest fapt a fost stabilit în şedinţa preliminară, instanţa, prin sentinţă motivată, încetează procesul penal (art.350 Cod de procedură penală).

La împăcarea părţii vătămate cu inculpatul în cazurile prevăzute de art.109 Cod penal şi art.276 alin. (1) Cod de procedură penală, instanţa de judecată adoptă o sentinţă de încetare a procesului penal, dacă împăcarea a avut loc pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătoreşti (art.276 alin. (5) Cod de procedură penală).

22. Se atrage atenţia că, potrivit art.394 alin. (2) Cod de procedură penală, instanţa de judecată *este obligată să motiveze*:

a) stabilirea pedepsei cu închisoare, dacă sancţiunea legii penale prevede şi alte categorii de pedepse mai uşoare;

b) aplicarea unei pedepse mai uşoare decît cea prevăzută de lege (art.79 alin. (1) Cod penal);

c) aplicarea condamnării cu suspendarea condiţionată a executării pedepsei sau aplicarea altor categorii de liberare de pedeapsa penală, prevăzute în art.89 Cod penal, precum şi a liberării de răspundere penală conform art.53 Cod penal.

23. În cazul în care apare necesitatea de a reîncadra juridic fapta, pentru săvîrşirea căreia inculpatul nu a fost pus sub învinuire, instanţa trebuie să ţină cont că o astfel de modificare a încadrării juridice este posibilă numai cînd acţiunile inculpatului, ce urmează a fi încadrate în baza altei legi, i-au fost imputate, nu conţin semnele unei infracţiuni mai grave şi învinuirea pentru acestea nu se deosebeşte în mare măsură după circumstanţele reale ale cauzei de învinuirea înaintată definitiv, susţinută de procuror în cadrul judecării cauzei, iar modificarea învinuirii nu înrăutăţeşte situaţia inculpatului şi nu afectează dreptul lui la apărare.

În astfel de cazuri, instanţele vor ţine cont de faptul că *învinuirea se consideră mai gravă* în cazul cînd se aplică o altă normă de lege (articol, alineat, literă), sancţiunea căreia prevede o pedeapsă mai severă; în învinuire se introduc fapte şi episoade adăugătoare, care nu au fost puse la baza învinuirii inculpatului iniţial, semne calificative, circumstanţe agravante, care atrag după sine modificarea încadrării în baza unei norme ce prevede o pedeapsă mai severă sau majorează volumul învinuirii, deşi nu modifică estimaţia juridică a celor săvîrşite.

Drept învinuire care esenţial, după circumstanţele reale, diferă de cea de la început urmează de considerat orice altă modificare a învinuirii (imputarea altor acţiuni în locul celor

imputate anterior, imputarea infracțiunii care diferă de cea imputată după obiectul atentat, caracterul faptei și acțiunii), care afectează dreptul inculpatului la apărare.

24. Stabilirea mărimii pedepsei în dependență de gradul pericolului recidivei (alin.(2) și (3) ale art.34 Cod penal) obligă instanțele să stabilească genul recidivei. Concluziile instanței privind aceasta, expunându-se motivele, se indică în partea descriptivă a sentinței, iar hotărîrea respectivă se formulează în dispozitivul sentinței.

25. La adoptarea sentinței în cauzele cu mai multe episoade, e rezonabilă expunerea circumstanțelor infracțiunii constatate, luându-se în considerație cronologia evenimentelor și probele ce susțin concluziile instanței privind vinovăția și aprecierea juridică a faptei, pe fiecare episod sau infracțiune aparte. În acest caz, după aprecierea probelor și încadrarea juridică a acțiunilor vinovaților pe episoade, instanța, la motivarea sentinței, urmează să argumenteze concluzia generală privind volumul învinuirii dovedite în totul în privința fiecărui inculpat și privind încadrarea juridică a acțiunilor lui.

Dacă instanța judecă cauza în privința mai multor inculpați, prin acțiunile cărora a fost cauzat un prejudiciu material, în sentință se indică dacă încasarea are loc în mod solidar sau în cote-părți.

În cazuri excepționale, când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor convenite părții civile, e necesară amânarea judecării cauzei și această circumstanță nu are efect la încadrarea juridică a acțiunilor infracționale, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă (alin. (3) art.387 Cod de procedură penală).

26. Acțiunea civilă în procesul penal, aplicarea legislației la examinarea acțiunii civile, înaintarea acțiunii civile în procesul penal, recunoașterea și refuzul de a recunoaște pe cineva parte civilă (parte civilmente responsabilă), retragerea acțiunii civile sînt reglementate de art.219-224 Cod de procedură penală, iar judecarea, soluționarea acțiunii civile, precum și asigurarea acțiunilor civile sînt reglementate de art.225, 387 și 388 Cod de procedură penală, precum și de unele norme ale Codului de procedură civilă.

27. La adoptarea sentinței de condamnare, instanța este obligată să examineze acțiunea civilă, pornită în cauza penală, să acorde părților cuvînt în privința ei, să expună în sentință opiniile lor și, referindu-se la legea materială, să ia una din hotărîrile prevăzute în art.387 alin. (1) Cod de procedură penală. În cazul cînd acțiunea civilă este admisă integral sau parțial, în dispozitivul sentinței se indică termenul de executare benevolă. Aceasta rezultă din cerințele alin. (7) art.241 Cod de procedură civilă, potrivit căruia, în cazul în care instanța judecătorească stabilește modul și termenul de executare a hotărîrii, dispune executarea ei imediată sau ia măsuri pentru asigurarea executării, în dispozitiv se face o mențiune în acest sens.

28. Conform prevederilor art.212 Cod de procedură civilă, renunțarea la acțiunea civilă se consemnează în procesul - verbal al ședinței de judecată și se semnează de reclamant.

Dacă renunțarea părții civile la acțiune este exprimată în cerere scrisă, adresată instanței, ea se anexează la dosar, fapt menționat în procesul - verbal al ședinței de judecată.

Înainte de a admite renunțarea părții civile la acțiune, președintele (instanța) explică reclamantului efectul acestui act de procedură.

În cazul admiterii renunțării reclamantului la acțiune, instanța se va pronunța în partea descriptivă și dispozitivul sentinței.

29. Instanța, aplicînd confiscarea specială (art.106 Cod penal), în dispozitivul sentinței indică concret care bunuri sînt supuse confiscării speciale.

30. În dispozitivul sentinței de condamnare se reflectă hotărîrea instanței privind corpurile delictive și dispoziția referitoare la repartizarea cheltuielilor judiciare.

Formulînd hotărîrea privind corpurile delictive, instanța concret indică care obiecte urmează a fi nimicite, care din ele se transmit proprietarilor legali sau persoanelor interesate și instituțiilor, la demersurile lor, care se transmit în buget, care rămîn la dosar.

În privința cheltuielilor judiciare, în dispozitiv se indică în ce mărime, de cine sînt suportate sau că sînt trecute în contul statului.

31. Chestiunile privind măsurile de protecție a martorilor, a părților vătămate și a altor persoane participante la proces (art.215 Cod de procedură penală), a persoanei arestate, de ocrotire a copiilor minori ai inculpaților arestați și ai victimelor, a părinților lor bătrâni, a persoanelor iresponsabile sau de vîrstă înaintată aflate sub ocrotirea lor, precum și chestiunile privind păstrarea domiciliului și bunurilor lor (art.189 Cod de procedură penală) se rezolvă printr-o încheiere aparte, pronunțată de instanță concomitent cu sentința.

32. Dispozitivul sentinței de achitare urmează să conțină și indicații cu privire la recunoașterea dreptului persoanei achitate la repararea prejudiciului cauzat de acțiunile nelegitime ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, în conformitate cu pct.34 alin. (2) art.66 Cod de procedură penală.

33. În cazul prezenței cererii, instanța, în dispozitivul sentinței, va hotărî și în privința măsurilor asigurătorii pentru repararea prejudiciului, precum și pentru garantarea executării pedepsei amenzii (art.202 Cod de procedură penală).

34. În partea descriptivă a sentinței de condamnare e necesar să fie reflectate raportul inculpatului privitor la învinuirea înaintată și aprecierea argumentelor înaintate de el în apărarea sa.

Concomitent, urmează de ținut cont că refuzul inculpatului de a depune declarații nu dovedește vina lui. Nerecunoașterea vinovăției și refuzul de a da depoziții urmează a se aprecia ca metode de a se apăra de învinuirea înaintată; ele nu pot fi luate în considerație ca circumstanțe ce negativ caracterizează personalitatea.

Recunoașterea de către inculpat a vinovăției sale poate fi pusă la baza sentinței de condamnare numai dacă ea este confirmată în cumul cu alte probe administrate și apreciate de către instanță.

În cazul în care inculpatul își schimbă depozițiile date de el la judecarea cauzei, instanța de judecată trebuie să cerceteze toate depozițiile lui, să clarifice motivele schimbării lor și, în urma cercetării lor în cumul cu alte probe administrate în cauză, să le aprecieze în mod corespunzător.

35. La adoptarea sentințelor de condamnare, instanța trebuie să respecte strict principiul individualizării la stabilirea pedepsei, luînd în considerație caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvîrșite, persoana vinovatului și circumstanțele atenuante și/sau agravante.

Enumerarea din art.77 Cod penal a circumstanțelor agravante este exhaustivă și nu poate fi interpretată extensiv. Din aceste motive, instanțele nu sînt în drept să invoce ca circumstanțe agravante împrejurări ce nu se cuprind în această lege.

În cazul în care circumstanța agravantă este indicată în dispoziția articolului părții speciale din Codul penal în calitate de indice calificativ al infracțiunii, ea nu poate fi luată în considerație suplimentar în calitate de agravantă la stabilirea pedepsei pentru această infracțiune.

Instanțele sînt în drept să se refere în sentință numai la circumstanțele atenuante și/sau agravante care au fost cercetate și confirmate în ședința judiciară.

36. Potrivit art.395 Cod de procedură penală, în dispozitivul sentinței de condamnare trebuie să fie indicate:

- a) numele, prenumele și patronimicul inculpatului;
- b) constatarea că inculpatul este vinovat de săvîrșirea infracțiunii prevăzute de legea penală, indicîndu-se articolul, alineatul și literele;
- c) felul și mărimea nu numai ale pedepsei principale, dar și ale pedepsei complementare aplicate inculpatului pentru fiecare infracțiune constatată, pedeapsa principală și suplimentară, pe care urmează să le execute condamnatul, reieșind din concursul de infracțiuni (art.84 Cod penal) și/sau din cumulul de sentințe (art.85 Cod penal).

La stabilirea pedepsei cu aplicarea prevederilor art.79 Cod penal, instanța stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune aparte cu trimitere la această normă, apoi stabilește pedeapsa definitivă prin cumulul total ori parțial al acestora.

Despre faptul că pedeapsa este stabilită cu aplicarea art.90 sau 96 Cod penal, de asemenea, se indică după stabilirea pedepsei definitive prin concurs de infracțiuni și/sau cumulul de sentințe.

La aplicarea art.90 sau 96 Cod penal, în mod obligatoriu, se indică termenul de probă fixat și termenul amânării executării pedepsei.

În dispozitivul sentinței de condamnare, cu stabilirea pedepsei, care urmează să fie executată de către inculpat sub formă de închisoare, se va indica:

- începutul termenului de ispășire a pedepsei, care se calculează de la data pronunțării sentinței, prin computarea detenției preventive dacă inculpatul a fost reținut în stare de arest, precum și decizia privind luarea în calcul că inculpatul pînă la pronunțarea sentinței s-a aflat în stare de arest.

37. Instanțele judecătorești vor ține cont de faptul că în art.390 Cod de procedură penală sînt prevăzute cinci temeieri pentru adoptarea sentinței de achitare:

- 1) nu s-a constatat existența faptei infracțiunii;
- 2) fapta nu a fost săvîrșită de inculpat;
- 3) fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii;
- 4) fapta nu este prevăzută de legea penală;
- 5) există una din cauzele care înlătură caracterul penal al faptei.

Sentința de achitare, în cazul în care nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, se adoptă atunci cînd faptele incriminate inculpatului nu au avut loc ori cînd consecințele indicate în învinuire s-au produs în urma acțiunilor persoanei căreia i s-a pricinuit dauna sau indiferent de voința cuiva, de exemplu, cazul fortuit (fapta săvîrșită fără vinovăție).

38. Partea descriptivă a sentinței de achitare trebuie să cuprindă:

- indicarea învinuirii, expunerea circumstanțelor cauzei constatate de instanță;

- analiza probelor, temeinicia concluziilor instanței despre faptul că învinuirea nu și-a găsit confirmare, precum și motivarea de ce instanța respinge probele puse la baza învinuirii.

Adoptînd sentința de achitare în privința persoanei acuzate de săvîrșirea mai multor infracțiuni, calificate conform cîtorva articole ale Codului penal, în partea descriptivă a sentinței, concomitent cu indicarea motivelor, instanța urmează să formuleze concluzia de recunoaștere a învinuirii ca neîntemeiată relativ la fiecare articol al legii penale (episodul învinuirii, articolul, alineatul, litera), cu indicarea temeiului de achitare stabilit la art.390 Cod de procedură penală.

39. În partea descriptivă a sentinței de achitare vor fi reflectate motivele pe care este întemeiată hotărîrea instanței referitor la acțiunea civilă sau la recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiune.

În conformitate cu art.387 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța respinge acțiunea civilă dacă nu s-a constatat existența faptei incriminate sau fapta nu a fost săvîrșită de inculpat și nu se pronunță asupra acțiunii civile dacă inculpatul a fost achitat pentru că nu sînt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii sau există una din cauzele prevăzute la art.35 Cod penal, care înlătură caracterul penal al faptei:

- legitima apărare;
- reținerea infractorului;
- starea de extremă necesitate;
- constrîngerea fizică sau psihică;
- riscul întemeiat.

Nu se admite includerea în sentința de achitare a unor formulări contradictorii care pun la îndoială nevinovăția celui achitat.

40. *Sentința de încetare a procesului penal* se adoptă în cazurile prevăzute la art.391 alin. (1) pct. 1) - 7) Cod de procedură penală.

În cazul în care fapta persoanei constituie o contravenție, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal, cu aplicarea sancțiunii contravenționale (alin. (2) art.332, alin. (2) art.391 Cod de procedură penală). Încetarea procesului penal în cazul cînd a intervenit termenul de prescripție sau actul de amnistie (pct. 4) art.275 Cod de procedură penală) e posibilă numai cu acordul învinuitului și/sau reprezentantului lui legal.

Potrivit alin. (4) art.332 Cod de procedură penală, *sentința de încetare a procesului penal* poate fi atacată cu *recurs* în cazul în care cauza s-a judecat în ședința preliminară (art.345, 350

Cod de procedură penală) și *cu apel* în cazul în care cauza s-a judecat în ordinea stabilită la art.354-384 Cod de procedură penală (Titlul II, Capitolul III).

41. În dispozitivul sentinței de achitare nu se indică cuvântul "condamnă", doar numai dispoziția de achitare a inculpatului, cu indicarea exactă în baza cărui temei prevăzut de lege el este achitat, respectiv, conform fiecărui articol (alineatul, litera) al legii penale.

Dispozitivul sentinței de achitare va mai cuprinde:

- indicații cu privire la revocarea măsurii preventive și măsurilor de asigurare a acțiunii civile în caz dacă s-au aplicat asemenea măsuri;
- hotărîrea referitoare la acțiunea civilă înaintată;
- soluționarea chestiunii cu privire la corpurile delictive;
- indicații despre modul și termenul de atac al sentinței în ordine de apel sau de recurs.

42. Sentința de încetare a procesului penal în privința făptuitorului decedat poate fi adoptată în cazul existenței certificatului de deces eliberat de organele de înregistrare a actelor civile, dacă nu sînt temeiuri pentru reabilitarea celui decedat și rudele nu solicită reabilitarea persoanei acuzate.

43. În cazul în care cîteva persoane au săvîrșit o faptă social periculoasă, prevăzută de legea penală, instanța are dreptul să examineze concomitent chestiunea despre vinovăția unor persoane și despre aplicarea măsurilor de constrîngere cu caracter medical în privința altor persoane, care au săvîrșit această faptă în stare de iresponsabilitate sau care s-au îmbolnăvit de o boală psihică după săvîrșirea infracțiunii. În aceste cazuri, instanța adoptă o sentință, partea descriptivă a căreia va cuprinde descrierea faptei social periculoase pe care ea a considerat-o dovedită, de asemenea, probele în baza cărora instanța și-a întemeiat concluziile sale atît în privința persoanelor vinovate de săvîrșirea infracțiunii, cît și în privința persoanelor care au săvîrșit această faptă în stare de iresponsabilitate ori care s-au îmbolnăvit de o boală psihică după săvîrșirea infracțiunii.

În partea descriptivă a acestei sentințe, instanța formulează hotărîrea respectivă despre recunoașterea vinovăției unor inculpați și despre aplicarea măsurilor de constrîngere cu caracter medical referitor la persoanele recunoscute iresponsabile sau care s-au îmbolnăvit de o boală psihică după săvîrșirea infracțiunii, dar pînă la adoptarea sentinței în cauză.

44. Pronunțarea sentinței, prin care se termină judecarea cauzei, are loc în ședința judiciară și în toate cazurile în ședință publică.

Data adoptării sentinței se consideră ziua pronunțării ei, iar locul adoptării ei - orașul sau altă localitate, unde a fost pronunțată sentința.

45. Înmînarea copiei de pe sentință sau de pe dispozitivul ei inculpatului arestat se face potrivit cerințelor art.399 Cod de procedură penală.

46. În legătură cu adoptarea prezentei hotărîri, se abrogă Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.10 din 24 aprilie 2000 "Cu privire la respectarea normelor de procedură penală la adoptarea sentinței".